

A GUERRILLA ANTIFRANQUISTA GALEGA

Os militares e dereitistas sublevados en xullo de 1936 “tomaron” con extrema violencia Galiza en quince días; lonxe de calquera fronteira democrática, centos de persoas sobrevivían nos sotos e nos montes. Triunfante en 1939 a sublevación militar-fascista aqueles *fuxidos* galegos do verán de 1936 deberon dar en guerrilleiros, mantendo ata 1954 unha irtia e dura resistencia, se primeiro espontánea, facendo nacer a pouco, no norte da Coruña e Lugo e da cabalo entre León e Ourense, as primeiras estruturas guerrilleiras de España. En 1945-1946, o PCE artellou o *EJÉRCITO GUERRILLERO DE GALICIA*, dividido territorialmente en cinco Agrupacións, sendo as máis fortes e activas a IVª (A Coruña) e a IIª (Ourense). Factor básico da súa permanencia era o apoio popular, considerando a *Dirección General de la Guardia Civil* en 1948 que *los enemigos del Régimen dicen que Galicia es la primera zona guerrillera*; Eduardo Pons Prades escribiu que *la resistencia armada gallega fue la más autóctona, incisiva y dilatada de todas las tierras de España*. Foi o cambio da situación internacional o que levou á guerrilla galega ao seu final, precipitado polo seu activismo e a consecuente forte actuación policial, mais na década dos corenta e nos primeiros anos cincuenta a guerrilla foi en Galiza a única oposición democrática ao franquismo.

CRONOLOXÍA DA GUERRILLA (1936-1954)

-20/30 de xullo de 1936.- Os sublevados toman as cidades e pobos de Galiza. Gran represión. Ducias de fuxidos.

-Outubro-Decembro de 1937.- Caída do Frente Norte: moitos combatentes republicanos veñen agocharse ás montañas de Galiza.

-Abril/Outubro de 1939.- Fin da guerra. Accións militares contra os fuxidos. Neira no Norte e “Gafas” na raia con León estruturan as primeiras organizacións resistentes.

-Abril/Novembro de 1942.- *Federación de Guerrillas de León y Galicia*, unitaria. Numerosos enfrontamentos armados no no Oeste de León e Leste das provincias de Lugo e Ourense; tamén na área Ferrol-Betanzos-Ortigueira-Viveiro.

-Outubro 1944.- Invasión do Val de Arán. Coordinación en Galiza dos diferentes grupos armados cara a constitución de Agrupacións Guerrilleiras vencelladas á UNE/PCE.

-Marzo/décembro de 1945.- Xermolar do *Ejército Guerrillero de Galicia*, con “Marrofer” na xefatura guerrilleira.

-1946.- Gayoso e Seoane potencian a lota antifranquista, cun espectacular incremento de accións armadas e de propaganda. Á morte de *Marrofer* (Aranga, xuño), Manuel Ponte vai á xefatura da IVª agrupación guerrilleira *Pasionaria*. Organización das Agrupacións IIIª (norte e centro de Lugo) e IIª (oeste e centro de Ourense). Primeiro número de *El Guerrillero*.

-1947.- Vª Agrupación (Norte de Pontevedra). Numerosos sabotaxes e eliminación de dereitistas (*guardias civiles*, xefes locais de *Falange*, alcaldes, cregos, confidentes=54). Disolución da *Federación de Guerrillas*. Morte de Manuel Ponte en abril.

-Xullo/décembro de 1948.- Caída do Comité galego del PCE e da guerrilla. Construción de bases subterráneas na área Ferrol-Mugardos-As Pontes-Coruña. A guerrilla perdeu 24 combatentes.

- Marzo / Outubro 1949.- Caídas en Chávaga (Monforte), Remesar (Bóveda), Pazos (Monfero), da *guerrilla volante* ourensá ... Morreron 35 combatentes antifranquistas galegos.

-Primavera de 1950/Primavera de 1951.- Marchan a Francia os responsables da guerrilla e do PCE. Caída de bases guerrilleiras. A guerrilla perdeu 31 combatentes.

1952-1955.- Benigno Andrade *Foucellas* foi agarrotado n’A Coruña en agosto do 1952. Francisco Martínez Leira *Pancho* morreu nunha ciada da GC en Pontedeume o 31 de decembro de 1954.

Nos anos seguintes aínda caeron Arias, Manuel García, *O Curuxás*, *O Piloto*, ...
Todos vítimas, todos combatentes, todos defensores da liberdade.